

Załącznik nr 16

Charakterystyka obszaru tematycznego

Język polski

Spis treści

Wprowadzenie	1
I. Klasy IV –VI	2
II. Klasa VII – VIII	6
III. Lektury wykorzystywane w e-materiałach.....	8

Wprowadzenie

Zadaniem szkoły, nauczyciela, a w tym i rodzica, jest łagodne wprowadzenie dziecka, które zostało włączone w polski system oświaty w świat wiedzy, przygotowanie do wykonywania obowiązków ucznia oraz wdrażanie do samorozwoju.

Doniosłość roli podręczników szkolnych w edukacji nie wymaga uzasadnienia. Naszym celem jest zapewnienie e-materiałów edukacyjnych, do których każdy, w dowolnym miejscu będzie miał dostęp.

Język polski jest kluczowym przedmiotem nauczania – poznawanie utworów literackich sprzyja rozwojowi osobowemu ucznia, wprowadza go w świat kultury polskiej i europejskiej. Zakres znajomości języka polskiego i sprawność w posługiwaniu się nim ułatwia przyswajanie wiedzy z innych dziedzin (przedmiotów) i jest dla każdego ucznia i uczennicy podstawą sukcesu nie tylko szkolnego.

Cele kształcenia (wymagania ogólne) i treści nauczania (wymagania szczegółowe) przedmiotu język polski zostały sformułowane dla czterech obszarów tj.

- kształcenia literackiego i kulturowego,
- kształcenia językowego,

- tworzenia wypowiedzi
- samokształcenia,

a ich realizacja wymaga zintegrowania, które ma służyć osiągnięciu przez dziecko umiejętności celowego i świadomego posługiwania się językiem polskim.

Rozwijanie umiejętności posługiwania się językiem polskim w mowie i w piśmie, w tym dbałość o wzbogacanie zasobu słownictwa uczniów i uczennic oraz przestrzeganie przez nich norm poprawnościowych, należy do obowiązków nauczycieli wszystkich przedmiotów.

E-materiały edukacyjne z języka polskiego łączą się treściami realizowanymi w zakresie edukacji wczesnoszkolnej, historii, geografii, wiedzy o społeczeństwie i języka polskiego.

E-materiał edukacyjny z języka polskiego będzie zawierał ćwiczenia o różnym stopniu trudności, odpowiadającym umiejętnościom językowym uczniów i uczennic (poziom A1, A2, B1 wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego). Przygotowanych zostanie 50 e-materiałów edukacyjnych z języka polskiego, uwzględniających kluczowe zagadnienia i treści.

I. Klasy IV –VI

I Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach,
- rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy;
- zna i rozpoznaje w tekście literackim podstawowe środki stylistyczne: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, oraz określa ich funkcje;
- omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty;
- rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- rozpoznaje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową,
- wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;

- określa tematykę oraz problematykę utworu;
- wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
- wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;
- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- określa temat i główną myśl tekstu;
- dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- odróżnia informacje o faktach od opinii;
- charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje charakterystyczne dla niego cechy;
- rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych;
- wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka); wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka); wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego);
- rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;
- odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, drama, spektakl teatralny);
- świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, zaimki, przysłówek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście;
- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika
- rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi;
- stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;

- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach;
- nazywa i rozpoznaje części zdania w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje;
- rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
- przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego;
- posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny, w tym socjolektem szkolnym;
- używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
- rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, dostrzega ich bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;
- dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;
- zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- identyfikuje tekst jako komunikat;
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi;
- rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów;
- stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi;
- rozumie, na czym polega etykieta językowa i stosuje jej zasady.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
- poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens;
- rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji;
- tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;
- dokonuje selekcji informacji;
- zna zasady budowania akapitów;
- rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;
- tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
- redaguje notatki;
- opowiada o przeczytany tekście;
- rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;
- tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
- wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

- doskonalą ciche i głośne czytanie;
- doskonalą różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje;
- zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych oraz on-line);
- korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, także specjalnych, oraz słownika terminów literackich; w tym słowników dostępnych online;
- rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;
- poznaje życie kulturalne swojego regionu;
- rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań.

Zalecane jest korzystanie z lektur obowiązkowych i uzupełniających polskich autorów wskazanych w podstawie programowej z języka polskiego.

II. Klasy VII – VIII

Uczeń spełnia wymagania określone dla klas IV–VI.

I Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- rozpoznaje rodzaje literackie: epika, liryka i dramat; przypisuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju;
- wskazuje elementy dramatu (rodzaj): akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog;
- rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, eufemizm, symbol, alegorię;
- zna pojęcie komizmu;
- zna pojęcie ironii, rozpoznaje ją w tekstach;
- określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego;
- interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafika, rzeźba, fotografia);
- dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką i określa funkcje tych rodzajów piśmiennictwa;
- rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż, wywiad, artykuł;
- znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- rozumie mechanizm upodobnień fonetycznych, rozumie rozbieżności między mową a pismem;
- rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny; rozumie pojęcie podstawy słowotwórczej; w wyrazie pochodnym wskazuje temat słowotwórczy i formant;
- rozumie i stosuje zasady dotyczące wyjątków od reguły polskiego akcentu.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (np. terminy naukowe, archaizmy, kolokwializmy);

rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, na typy skrótów i skrótowców – określa ich funkcje w tekście;

- rozpoznaje nazwy osobowe i miejscowe, rodzaje nazw miejscowych, używa poprawnych form gramatycznych imion, nazwisk, nazw miejscowych i nazw mieszkańców;
- rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stosuje ją w wypowiedziach;
- rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich;
- rozumie, na czym polega błąd językowy.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych;
- poprawnie przytacza cudze wypowiedzi, stosując odpowiednie znaki interpunkcyjne;
- wykorzystuje wiedzę o różnicach w pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych;
- zna zasady pisowni wyrazów nieodmiennych i pisowni partykuły „nie” z różnymi częściami mowy.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
- gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi;
- tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych);
- rozpoznaje i rozróżnia środki perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych, określa ich funkcję;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- wykonuje przekształcenia na tekście cudzym, w tym skraca, streszcza, rozbudowuje i parafrazuje;
- formułuje pytania do tekstu;
- dokonuje interpretacji głosowej czytanych i wygłaszanych tekstów.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

- rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji;
- rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania;
- uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie;

- uczestniczy w projektach edukacyjnych (np. tworzy różnorodne prezentacje, projekty wystaw, realizuje krótkie filmy z wykorzystaniem technologii multimedialnych);
- pogłębia swoją wiedzę przedmiotową i uczestniczy w wykładach publicznych, konkursach itp.;
- rozwija umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy;
- rozwija nawyki systematycznego uczenia się;
- rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

III. Lektury wykorzystywane w e-materiałach

Zalecane jest korzystanie z lektur obowiązkowych i uzupełniających polskich autorów, wskazanych w podstawie programowej z języka polskiego.